

פרשת נשא

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: צֹו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צְרוּעַ וְכָל זָב וְכָל טָמֵא לְנַפְשׁ: מִזְכָּר עַד נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שׁוֹכֵן בְּתוֹכָם: וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
(במדבר ה:א-ד)

רש"י:

וישלחו מן המחנה - שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן, תוך הקלעים היא מחנה שכניה, חניית הלויים סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני היא מחנה לוייה, ומשמם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצרוע נשתלח חוץ לכולן, הזב מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים, וטמא לנפש מותר אף בשל לוייה ואינו משולח אלא משל שכניה, וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (זו):

ספר החינוך (מצוה שסב):

משרשי המצוה, לפי שענין הטומאה ידוע לחכמים שיחליש כח הנפש השכלית ויערבב אותה ויפריד בינה ובין השכל עליוני השלם ותהי נפרדת עד אשר תטהר, וכמו שכתוב בענין הטומאה [ויקרא י"א, מ"ג] ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם, ודרשו זכרונם לברכה [יומא ל"ט ע"א] ונטמתם בהם, כלומר שמעינות השכל מטמטמים בטומאה. על כן במקום הקדוש והטהור אשר רוח אלהים שם אין ראוי להיות בו האיש המלוכלך בטומאה. והענין הזה יש לדמותו על דרך משל לפלטרין של מלך שמרחיקין ממנו כל איש צרוע ונמאס בגופו או אפילו במלבושיו, וכעין מה שכתוב [אסתר ד', ב'] כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק.

אלשיך:

ראה הוא יתברך, והנה יאמר נא ישראל, אין שכניה שורה רק במשכן וסביביו במחנה לוייה. כי על כן עשה עיקר מנשיאת ראש בני לוי ומחניתם סביב למשכן, ככל הכתוב במקראות. על כן למען ידעו בני ישראל, כי גם במחניהם שכניה שוכנת אתם, על כן צוה למו וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב כו'. והטעם הוא אשר אני שוכן בתוכם: ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ למחנה כאשר דבר יי אל משה כן עשו בני ישראל. ויעשו כן וכו' חזר ואמר כאשר דבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל. יתכן, כי כאשר דבר ה' אל משה טרם יספיק לאומרו להם. עשו כן בני ישראל מסברא, באומרם, כי לא על חנם עשאים דגלים ממין מחנות מלאכי מרכבתו, אם לא לשכון בתוכם. עם שלא יבצר, היות יותר קדושה במחנה שכניה ומחנה לוייה כנודע. כי מה שבישראל, הוא התפשטות שכניה, כמדובר למעלה בסמוך. כי על כן בישראל נאמר, כל יוצא צבא ובלויים כל הבא לצבא:

תורה תמימה:

"כן עשו" - מה ת"ל, ללמד שאף הטמאים עצמן לא עכבו" (ספרי) - מדייק יתור לשון כן עשו אחרי דכתיב ויעשו כן בני ישראל, ודריש ששני צווים בפרשה זו, אחד לב"ד שישלחום, ואחד להטמאים עצמן שיצאו ולא יסרבו לצאת, ואשמעינן בזה שכן עשו הטמאים שיצאו מרצונם בלא כפייה:

אם נשוא עתה את משמעותם של שלושת סוגי הטמאים האלה, נראה, שהם מקבילים לשלושת המחנות שהם משתלחים מהם. כבר ראינו (פי' ויקרא, פרקים יג, יד) שנגעי צרעת והדינים התלויים בהם הם אצבע אלהים המורה על השחחה חברתית. הרחקת המצורע נועדה לדאוג לטהרה חברתית; ומוכן אפוא, שהמצורע משתלח גם מחוץ למחנה ישראל. זכ וזכה קשורים לתחום הטהרה המינית (ראה שם פרק טו). אולם טהרה מינית, טהרת חיי המין היא התובה הראשונה המוטלת על כל אלה, המבקשים להתעלות ברוחם ולהתקרב אל ה'. בתפיסת היהדות מעלה רוחנית איננה מעניקה חנינה על השחחה מוסרית; אלא כל הגדול מתכירו בכשרון ובייעוד רוחני — גם הטהרה המוסרית הנדרשת ממנו היא חמורה יותר ומקיפה יותר. הפייטנים שלנו, המשוררים שלנו וכו', אנשי החזון ובעלי ניב שפתיים, אל יקישו את רוחם לאל — ואת גופם לחושניות של תאות בשרים. לנו נאמר ששכינה מסתלקת מפני העוה: "ולא יראה כן ערות דבר" (דברים כג, טו) — "מלמד שהערויות מסלקות את השכינה" (ספרי שם). בישראל האורים החומים כרוכים זה בזה (ראה פי' שמות עמ' שעח); וייחוס התלוי בטהרה מינית כבר קישט את העריסה שכוהנינו ומקהלת משוררי מקדשנו התעוררו בה לחיים (ראה ערכין יא ע"א: "מעלין מדוכן ליוחסין"). זו היא הרוח שהייתה מרתפת במחנה לוויה, והיא המסומלת במצות שילוח זב וכו' ממחנה לוויה. כבר עמדנו פעמים אחדות בספר ויקרא (ראה שם פי' ה, יג; כא, ה ועוד) על הניגוד שבין טומאת מח לבין אמיחו של רעיון האל, שהחורה ומקדשה מורים עליו. בתפיסה האילית המנות והמת מעידים על האל. הם המגלים את עוצמת האל, שגבהות האדם שח מפניו; ועוצמה זו, עוצמת כח הטבע שאין לעמוד בפניה, היא האל של האדם האילית.

אולם אמיחה של חורה אומרת: "אין במות זכרך בשאול מי יודה-לך" (תהלים ו, ו וראה פי' שם); לא המוות ולא הקבר הם חותמו של הקב"ה; כי העוצמה שהאדם נכנע לה בחייו והכורה את הקבר למעטו הגופני, היא עצמה נתונה למרותו של ה', והיא מסורה גם למרותו של האדם, שנתקדש בקרובות ה'; הוא שולט בה בחייו, וגם במותו אין הוא נכנע לה: "לא-חעוב נפשי לשאול" (שם טז, י); הוא רק משאיר לה את המעטה הגופני, שיסדרו מעפר והוא דומה לה בטבעו; ואילו האדם עצמו קרוב לה' עוד בחייו — בכוח המוסרי של חירותו האלוהית שה' נפח באפיו; ובמותו פותחו אסוריו, והרי הוא שב כולו אל ה'. לא האדם שמת, אלא האדם החי הרומה לאלוהיו, השולט בעצמו בכוחו המוסרי, והמושל בחירותו בכוחותיו הארציים — האדם החי העושה את חובתו הוא המספר כבר אל והגותן שבו לפניו. אותו כח שבאדם, השולט בעצמו בחירות, הוא הגרעין העיקרי של אישיותו; וכח זה הוא חלק אלוה ממעל; בו חלק ה' לאדם מכוחו ומחירותו; הוא מתגלה כל אימת שהאדם עושה את חובתו בחירות; כי הוא פרי שהבשיל בעזרת ה' בעין החיים של טבעו האלוהי. "כי לא שאול תדרך מוח יהללך", אלא "חי חי הוא יתך" (ישעיה לח, יח-יט) — זו הרינה היוצאת מתורת ישראל; האדם החי יודה לאלוהים חיים; והוא ירחיק את מי שנטמא במח ואת כל הטמאים הדומים לו כדוגמת מי שנטמא במגע שרץ ונבילה (ראה פי' ויקרא עמ' קפא ואילך) — כללו של דבר: כל מי שנטמא בטומאה הבאה לו מבחוץ על ידי מגע — אח כל אלה הוא ירחיק מחתום מקדש ה'; טמא מח משתלח חוץ למחנה שכינה (ראה גם פי' דהקן עמ' רל).

נועם אלימלך:

וידבר ד' אל משה כו' וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש כו' ויעשו בני ישראל כו' כן עשו בני ישראל (ה, ד): נראה לפרש הכפל לשון ויעשו בני ישראל כן עשו בני ישראל, שהוא יתור לשון; ונראה, כי אמר השם יתברך ברוך הוא לישא את ראש בני גרשון קהת ומררי, כי רמז בזה להיות שיש ג' מיני צדיקים משונים במדריגתם זה מזה. והוא, יש צדיק הנקרא קהת, על שם מעשיו הקדושים והטהורים ואיליו יקחת עמים ללמד להם דרכי ד' הטובה. ומשניהו הנקרא מררי, על שם שמסגף עצמו בתעניות בסיוגופים המרים מרוב יראתו ופרישתו. והשלישי הוא אשר הוא כגר בארץ ושפל ברך וענותן גדול נבזה בעיניו נמאס ועל שם כך נקרא גרשום, כי אמר גר הייתי כו' (שמות כ, כב) וכשיש שלשה מדריגות הקדושים הללו בישראל אזי ניצולים משלש מדריגות אחרים והם צרוע וזב וטמא לנפש; ולכך צוה השם יתברך ברוך הוא לשלח מן המחנה אותן השלש. וישראל קדושים נביאים הם ותיכף כשנצטוו בשלש מדריגות הקדושים והם גרשון קהת ומררי הבינו מעצמם הדבר שצריך לשלוח השלש אחרים מן המחנה ולזה בא השפת יתר באמרו כן עשו, פירוש אפילו קודם שנצטוו במצוה זו הבינו מעצמם זה וכווננו אל האמת ושלחו אותם למען יהיה מחניהם קודש בשלש מדריגות הקדושות והבן

שפתי צדיקים (הרב מנחם מנדל מרימינוב):

בפסוק וידבר ד' אל משה (דבר אל) [לאמר. צו את] בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב כו' ויעשו כן בני ישראל וישלחו (מן המחנה) [אותם אל מחוץ למחנה] כו' [ה, א - ד]. ויש לדקדק איך נסמכה פרשה זו לקודמת המדבר מהלויים איך יקדשו ויטהרו את עצמן לעבוד עבודתם עבודת הקודש ומה ענין זה לכאן. ועוד שבכל מצות שבתורה לא נאמר אחריה ויעשו כן חוץ מזו שנאמר בה ויעשו כן בני ישראל וישלחו (מן המחנה) [אותם אל מחוץ למחנה] דמשמע שהיו זריזין במצוה זו יותר משאר מצות וצריכין להבין הטעם.

ונראה דהנה מי שיש לו עינים לראות יוכל למצוא בכל התנ"ך ומדרשים ואגדות ובש"ס ובכל הספרים, שבלתי אפשר שיבא אדם לקיום התורה ולעבודה השלימה עד שירחיק עצמו מכל המדות הרעות, ולא ישאר אצלו שום שמץ הן במעשה או בדיבור ובמחשבה וצריך להשגיח על עצמו תמיד בשקידה רבה בכל עת ובכל רגע שלא יפגעו בו באיזה תנועה מתנועותיו. וכבר מבואר בכל הספרים הקדושים שמדות רעות הם רבים מאד עד אין מספר, ויש להם שלשה אבות הטומאה אשר מהם צומח כל המדות רעות שבעולם, ועליהם הכתוב אומר תחת שלש רגזה ארץ וכו' (משלי ל, כא) ולכן צריך כל אדם להזהר מהם מאד ולהרחיק מהם כמשור המועד שלא יכשל בהם ח"ו בדיבור ובמעשה ובמחשבה או בשום תנועה ח"ו. הראשון הוא הגאווה כמאמר התנא (אבות ד, ד) מאד מאד הוא שפל רוח בפני כל ופירש הרע"ב שלכך כופל לומר מאד מאד לפי שהגאווה היא מדה מגונה מאד וצריך להרחיק ממנה עד קצה האחרון עכ"ל. והשנית היא מדת העצלות והעצבות שזה הוא מצד הסיטרא אחרא, אבל מצד הקדושה צריך להיות תמיד בחדוה ובשמחה ובפרט בתורה ובתפלה כמו שכתוב עבדו את ד' בשמחה (תהלים ק, ב). השלישית היא המינות והאפיקורסות שצריך האדם להזהר מאד שלא יעלה על לבו ח"ו שום הרהור נגד תורתנו הקדושה שבכתב ושבעל פה רק יאמין באמונה שלימה בתורתנו הקדושה ואין להסתפק בשום אות ובכל דיבור כי כמו שהבואר יתברך שמו הוא אמת כך תורתו הקדושה היא אמת. ואלה הדברים רמוזים כאן כי אחר שמדבר מקדושת הלויים איך יטהרו ויקדשו את עצמם לגשת אל עבודת הקודש הוא מזהיר אחר כך את כל ישראל בכלל איך יקדשו ויטהרו עצמם מכל המדות רעות, ולפי שכולם נכללים באלה השלשה הנ"ל שהם השורש והקוטב של כל המדות רעות הוא מזהיר עליהם ביותר.

וזהו שכתוב (דבר אל) [צו את] בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע, זה הוא מדת הגאווה כי צרעת בא מגסות רוח כמו שמצינו במרים (במדבר יב, י) שהגביה לבה לדבר במשה ולקתה בצרעת, וכן בעוזא (שמואל - ב ו, ז. וצ"ע) על שהגביה לבו לאחוז בארון זרחה צרעת במצחו, וכן בעוזיהו (דהיי"ב כו, יט) שהגביה לבו לגשת אל המזבח להקריב. ובו נכלל גם שמירת הדיבור כי צרעת של מרים בא מכח הדיבור שנאמר (במדבר יב, א) ותדבר מרים וכו'. השנית צוה לשלח מן המחנה כל זב. זה מרמז על מדת העצלות והעצבות כמבואר בגמרא בשבעה דרכים בודקין את הזב וכו' (נוזר סה ב) ע"ש ובוזה נכלל שמירת המעשה. השלישית לשלח מן המחנה כל טמא לנפש, הוא מדת אפיקורסות שזה מטמא את הנפש של אדם אם הוא חושב לכפור ח"ו בתורתנו הקדושה ובוזה נכלל שמירת המחשבה. והזהירה לנו תורתנו הקדושה לשלח את אלה השלשה מדות הרעות אל מחוץ למחנה ר"ל שלא יראה ולא ימצא שום שמץ מהם בכל מחנה ישראל לא בכללות ולא בפרטות כי כל אחד מישראל הוא מחנה שלימה. והנה כאשר שמעו ישראל דברים האלה מפי משה רבינו ע"ה והבינו בשכלם הוץ שאלה השלשה הם עיקר ויסוד לעבודת הבורא ית"ש לכן מהרו לקיים תיכף, וזהו שכתוב ויעשו כן בני ישראל וישלחו כו'. ע"כ:

מראה יחזקאל (ר' יחזקאל ב"ר יוסף פנטי):

והנה על שלשה אלה אפשר שנצטוו ישראל בפרשה זו, וישלחו מן המחנה כל צרוע וידוע שהצרעת בא על ג' דברים דהיינו הא' הגיאות לכך צריך עין ארוז ואזוב, והב' הוא לשון הרע מוציא רע, והג' צרת עין שלא רצה להשאיל כליו כמבואר ברש"י, והג' אלה הם בעצמם מחשבה דבור ומעשה, וי"ל שלכך נשתלח המצורע חוץ לג' מחנות, והב' הוא כל זב יש בו שני דברים דהיינו מחשבה שבודקין את הזב בהרהור כידוע ובעלי קרי באים מהרהור וגם בדבור כידוע מדברים בטלים ולצנות וכדומה וכמ"ש הספרים, ולכך נשתלח חוץ לב' מחנות, והג' הוא כל טמא לנפש הוא במעשה שטימא את עצמו ולכך נשתלח רק ממחנה אחת.

פרי צדיק (ר' צדוק הפהן מלובלין):

וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש שהמה רומזים על שלושה הפגמים של קנאה תאוה וכבוד. צרוע מרמז על קנאה וכעס (כמו שדרשו ערכין ט"ו ע"ב על זאת תורת המצורע מוציא רע) וזב מרמז על תאוה. וטמא לנפש בא מסיבת הכבוד והתנשאות על ידי הסתת הנחש בחטא הראשון שאמר להם והייתם כאלהים ועל ידי זה נקנסה עליהם מיתה בלשון כי עפר אתה ואל עפר תשוב שאין לו במה להתנשאות.

פלי יקר:

וישלחו מן המחנה כל צרוע וגו'. אחר שסידר כל שלוש מחנות איש על דגלו על כן הזכיר מיד סדר קדושת שלוש מחנות אלו כי הצרוע משולח מן שלושתן, והזב חוץ לשנים, וטמא לנפש חוץ למחנה שכינה. וסדר שילוח זה מסכים לדברי המדרש (במדבר רבה ז י) האומר וישלחו מן המחנה כל צרוע זה עבודה זרה וכו', וכל זב זה גילוי עריות כי הוא בא משכבת זרע, וכל טמא לנפש זה שפיכות דמים וכו', ודרש כל פסוק זה על הגלויות. וקשה גלויות מאן דכר שמיה, וכי דעת בעל מדרש זה להוציא פסוק זה מפשוטו לגמרי: ונראה שדעת בעל המדרש לתרץ סמיכת פרשה זו לכאן. כי בראש חודש ניסן נאמרה, דאם לא כן למה באו הטמאים אל משה בארבעה עשר בניסן ואמרו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע וגו' (במדבר ט ז) ואם כן למה הוקבעה פרשה זו לכאן. אלא ודאי אחר שסידר המשכן על מכונו והשרה שכינתו יתברך בתוכם בא להזהירם שלא יסבכו סילוק השכינה על ידי שלושה ראשי עבירות אלו המסבבים החורבן, על כן צוה לשלוח מן המחנה כל צרוע, וכל זב, וכל טמא לנפש, כי שלושה אלו סימנים מובהקים על אשר בקרבם או שמץ מינות של עבודה זרה נזרקה בו כי על זה בא הצרעת כמו שנאמר בעגל (שמות לב כה) וירא משה את העם כי פרוע הוא, ואמרו חז"ל (במדבר רבה ז ד) שנצטרעו כמו שנאמר במצורע ראשו יהיה פרוע (ויקרא יג מה), ועל עוון זה נחרב בית ראשון ושני כי אף על פי שלא עבדו עבודה זרה בבית שני מכל מקום היה בהם חטא שנאת חנם ולשון הרע השקול כעבודה זרה, כמו שלמדו חז"ל (ילקוט תהלים רמז תרנז) מן אשר אמרו ללשונינו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו (תהלים יב ה), שהמספר לשון הרע חשוב ככופר בעיקר, וטעם שילוח המצורע חוץ לשלוש מחנות לרחק שמץ עבודה זרה משלושתן. ואם בעוון לשון הרע צריך להיות בדד מושבו, כשם שהבדיל בין איש לחבירו ואם לא יהיה מרוחק מכל שלוש מחנות לא יהיה בדד מושבו. וכל זב, כי זיבה שלו הוא אות על שהוא פרוץ בעריות ועל כן הוא בא לידי זיבה, ושילוחו חוץ למחנה שכינה הקדושה וחוץ למחנה לוייה שיש בהם גם כן קדושה וכל מקום קדושה אינו סובל דבר ערוה לאפוקי מחנה ישראל שאין בה כל כך קדושה. וכל טמא לנפש, כי זה מורה גם כן על רוח עושים אשר בקרבו ושאינו מקפיד להטמא בנפש אדם על ידי שפיכות דמים הנוגע בצלם אלהים כביכול על כן ראוי שיתרחק ממחנה שכינה כי הוא פוגם כבוד השכינה: ולפי ששלושה אלו גרמו החורבן וסילוק השכינה, על כן צוה לרחקם מן המחנה שלא יטמאו את מחניהם כי במקום שהמה מצוין הקדוש ברוך הוא מרחיק שכינתו משם כי המקום טמא טמא יקרא.